

सिंधी शूरवीरनि जो इतिहासु

– ईसरसिंह बेदी

लेखक परिचय-

ईसरसिंह बेदीअ जो जनमु सिंधु जे नवाबशाह ज़िले ग्रोठ शहदादपुर में थियो। हिननि जा छपियल किताब हेमूं कालाणी, नेताजी सुभाषचंद्र बोस, कौमी तराना, ब़ुरनि जो महावार रिसालो आहे। हीउ स्वतंत्रता सैनानी आहे। हिंदुस्तान में रेल्वे जी नौकरीअ मां रिटायर्ड आहिनि।

हिन लेख में हुननि भारत जे सिंधी सपूतनि जे डिनल कुर्बानियुनि ते रोशनी विधी आहे।

भारत जे विरहाडे बइदि असां सिंधियुनि पर्हिंजे पेरनि ते बीहण ऐं वसण लाइ जेके जफ़ाकशियूं कर्यूं ऐं परेशानियूं डिठियूं तकलीफूं सठियूं, उन लाइ भारत जा रहवासी बि दाद डॉंदा आहिनि। जीहिं हिमत ऐं हौसिले सां असां सभिनी सां मिली जुली हलिया आहियूं। सदाई कंहिं भेदभाव जे बिना सभिनी सां शांतीअ ऐं प्रेम जो वहिवारु कयो आहे। कुर्बु, प्रेमु वंडियो आहे। सुख दुख में हर गुलिह में भागीदार रहिया आहियूं। देश जे विकास ऐं वाधारे में पाणु मोखियो आहे।

सिंधियुनि जी वीरता ऐं कुर्बानियुनि सां शूरवीरनि जो अमर इतिहासु भरियो पियो आहे। हक़ीक़त में भारत जी आज़ादीअ लाइ सभ खां वधीक सिंधियुनि पर्हिंजो प्यारो प्रदेश सिंधु छडे डिनो आहे। दुनिया जे इतिहास में देश जी आज़ादीअ लाइ एडी वडी कुर्बानी, एतिरो वडो त्यागु विले नज़रि ईदो।

भारत जी आज़ादीअ लाइ ‘भारत छोडो आंदोलन’ में वीहनि सालनि जे ग्रंथिरू नौजवान विद्यार्थी हेमूं कालाणी रेल्वे लाईन जा बोल्ट कढंदे पकिड़िजी पियो, खेसि काफ़ी तकलीफूं ऐं ईज़ाअ डिना विया, लेकिन हुन पर्हिंजनि साथियुनि जा नाला कोन बुधाया। मुंहं मां बिडुकु न बोलियो, खिलदे खिलदे ‘भारत माता जी जय’ चई फासीअ ते चढी वियो, शहादत जो जामु पी वियो।

वीर हासाराम पमनाणीअ, भगुत कंवरराम जे क़ातिलनि खे न पकिड़ण सबबि असम्बलीअ जे अंदरि निडर बणिजी वडे वाके खुलियल लफ़्जनि में सरकार जो विरोध ज़ाहिरु कयो। उनखे डॉंहं डिठे घर डांहं वेंदे रस्ते ते खब्रीसनि खेसि गोलीअ जो निशानो बणायो।

ਸਮਾਟ ਡਾਹਰਸੇਨ ਸਿੰਘੁ ਮਥਾਂ ਅਰਥਨੀ ਜੇ ਹਮਲੇ ਵਕਿਤ ਸ਼ੂਰਵੀਰਤਾ ਸਾਂ ਮੁਕਾਬਿਲੇ ਕਿਧੋ ਏਂ ਦੁਸ਼ਮਨਾਨਿ ਜ੍ਰੂ ਧਜਿਧ੍ਰੂਂ ਤਡਾਏ ਛਡਿਧ੍ਰੂਂ। ਆਖਿਰ ਮੌਹਨ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਖੇ ਧੋਖੇ ਸਾਂ ਮਾਰਿਯੋ ਕਿਧੋ। ਸਮਾਟ ਡਾਹਰਸੇਨ ਜੋ ਬਲਿਦਾਨੁ ਏਂ ਤਨ ਬਝਦਿ ਸਂਦਸਿ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਲ, ਧੀਅਰੁਨਿ ਏਂ ਭੇਣ ਸਮੇਤਿ ਸਭਿਨੀ ਬਲਿਦਾਨੁ ਛਿਨੋ।

ਕੀਰ ਤਡੇਰੇਲਾਲ, ਮਿਖ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੇ ਕਥ ਮਾਂ ਘਮਣਂ ਜੀ ਕਿਲੀ ਕਢੀ ਸਿੰਧੀ ਹਿੰਦੁਨਿ ਜੀ ਰਖਾ ਕਈ। ਇਨ ਤਰਹ ਕੀਰ ਨੇਣੂਰਾਮ ਸ਼ਾਰਮਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਨਵੂਰਾਮ ਸ਼ਾਰਮਾ ਏਂ ਕਿਧਾ ਪੱਹਿੰਜਾ ਸੀਸ ਡੇਈ ਸ਼ਵਾਭਿਮਾਨ ਸਦਿਕੇ ਗੋਲੀਅ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਰੁ ਬਣਿਆ। ਸੰਤ ਕਾਂਵਰਾਮ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦੀਅ ਪਿਣਿ ਅਮਰ ਇਤਿਹਾਸ ਖੇ ਰੋਸ਼ਨੁ ਕਿਧੋ।

ਭਾਰਤ ਜੇ ਆਜਾਦ ਥਿਧਣ ਬਝਦਿ ਪਿਣਿ ਸਿੰਧੀ ਸ਼ੂਰਵੀਰਨਿ ਦੇਸ਼ ਜੇ ਸਰਹਦੁਨਿ ਜੋ ਬਚਾਉ ਕਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਾਂ ਲਡਾਈਅ ਮੌਹਨੇ, ਪੱਹਿੰਜੀ ਜਾਨਿ ਜ੍ਰੂ ਕੁਰੰਨਿਧ੍ਰੂਂ ਛਿਨੀਧ੍ਰੂਂ। ਹੂ ਮੁਕੰਦੇ ਮੁਕੰਦੇ ਪੱਹਿੰਜੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੁਰੰਨ ਥੀ ਕਿਧਾ ਏਂ ਪੱਹਿੰਜੇ ਸਿੰਧੀ ਸਮਾਜ ਜੋ ਮਾਨੁ ਮਥੇ ਕਰੇ ਕਿਧਾ।

1965 ਮੌਹਨ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸ਼ਾਨ ਜੇ ਲਡਾਈਅ ਵਕਿਤ ਸਿੰਧੀ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਮਚੰਦਾਣੀਅ ਪੱਹਿੰਜੋ ਪੂਰੇ ਜਲਵੇ ਡੇਖਾਰਿਧੋ। ਦੁਸ਼ਮਨ ਜਾ ਹੋਸ਼ ਗੁਸੁ ਕਰੇ ਛਡਿਧੋ, ਤੁੰਦ ਖਟਾ ਕਰੇ ਛਡਿਧੋ। ਹਿਨ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਜੇ ਜੋਸ਼ ਏਂ ਜਜ਼ਬੇ ਜੀ ਸਂਦਸਿ ਆਫੀਸਰਨਿ ਬਿ ਸਾਰਾਹ ਕਈ। ਪਾਕਿਸ਼ਾਨ ਜੇ ਬਦੀਨ ਹਵਾਈ ਅਡੇ ਏਂ ਬਾਰਡਰ ਖੇ ਨੇਸ਼ਨਾਵ੍ਹੁਦ ਕਦੇ ਪੱਹਿੰਜੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਾਂ ਲਾਸਨੀ ਕੁਰੰਨੀ ਛਿਨੀ ਏਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਇ ਅਮਰ ਥੀ ਕਿਧਾ।

1971 ਮੌਹਨ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸ਼ਾਨ ਜੀ ਬੀ ਲਡਾਈਅ ਮੌਹਨ ਪਿਣਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਮਾਂ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਾਹਰ ਜੇ ਹੋਨਹਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮੇਜਰ ਜੇ ਤਹਿਦੇ ਤੇ ਮਿਲੇਟ੍ਰੀ ਆਫੀਸਰ ਰਮੇਸ਼ ਬਦਿਲਾਣੀਅ ਜਮ੍ਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਹਦ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹਮਲਾਵਰਨਿ ਜ੍ਰੂ ਧਜਿਧ੍ਰੂਂ ਤਡਾਈਈ ਪੱਹਿੰਜੀਅ ਜਾਨਿ ਜੀ ਕਾ ਬਿ ਪਰਵਾਹ ਨ ਕਈ ਏਂ ਅਗਿਤੇ ਵਧਦੀ ਰਹਿਯੋ। ਅਚਾਨਕ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜੇ ਸਿਪਾਹਿਧ੍ਰੂਨਿ ਹਿਨਖੇ ਬੇਰੇ ਵਰਿਤੋ ਏਂ ਓਚਿਤੋ ਹਮਲੇ ਥਿਧਣ ਸਬਕੁ ਸ਼ਹੀਦੁ ਥੀ ਕਿਧਾ। ਪੰਜਨਿ ਸਤਨਿ ਡੁੰਹੰਨਿ ਬਝਦਿ ਸਂਦਸਿ ਸ਼ਾਦੀਅ ਜੋ ਮਹੂਰਤ ਨਿਕਿਤਲੁ ਹੋ।

ਮੁੰਬਈਅ ਜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸ਼ਨ ਮਲਕਾਣੀਅ ਪਿਣਿ ਹਿੰਦ ਪਾਕ ਲਡਾਈਅ ਵਕਿਤ ਪਠਾਣਕੋਠ ਸਰਹਦ ਤੇ ਪੱਹਿੰਜੀ ਕੀਰਤਾ ਜੋ ਜਲਵੇ ਡੇਖਾਰਿਧੋ। ਲਡਾਈਅ ਮੌਹਨੇ ਲਡਾਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਮਥਾਂ ਕੁਰੰਨੁ ਥੀ ਕਿਧਾ।

ਇਨ੍ਦੌਰ ਜੇ ਬਾਕੀਹਨਿ ਸਾਲਨਿ ਜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕੀਰ ਭਰਤਲਾਲ ਮਂਸਦ ਕਰੀ ਬਾਂਗਲਾਦੇਸ਼ ਜੇ ਸੁਕਤੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੌਹਨ ਵਿਮਾਨੀ ਛਟਿਧ੍ਰੂਨਿ ਮੌਹਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜੇ ਫੌਜ ਸਾਂ ਟਕਰ ਖਾਧੋ। 8 ਦਿਸ਼ਵਰ 1971 ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮੇ ਪਾਏ ਕੁਰੰਨੁ ਥਿਧਾ।

ਸਿੰਧੀ ਸ਼ੂਰਵੀਰਨਿ ਜ੍ਰੂ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੁਰੰਨਿਧ੍ਰੂਂ ਏਂ ਸ਼ਹਾਦਤੁਂ ਅਸਾਂ ਸਿੰਧਿਧ੍ਰੂਨਿ ਜੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ, ਮੁਲਕ ਸੁਹਿਤ ਜਾ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਨਿ ਥਿ੍ਹੂਂ ਤ ਸਿੰਧੀ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਕੀਅਂ ਸਿਰੁ ਤਿਰੀਅ ਤੇ ਖਣੀ ਦੇਸ਼ ਖਾਤਿਰ ਮਰੀ ਮਿਟਣ ਲਾਇ ਸਦਾਈ ਅਗਿਤੇ ਥੀ ਰਹਿਯਾ ਆਹਿਨਿ, ਜੱਹਿਂ ਲਾਇ ਸਿੰਧੀ ਸਮਾਜ ਖੇ ਤਨਹਿਨਿ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫ਼ਖੂਰ ਰਹਿੰਦੋ।

नवां लफ़्ज़ :

विरहाडे = बंटवारे

जफ़ाकशी = सख्त महिनत

दाढु = तारीफ़, प्रशंसा

कुर्बु = सिक

वडे वाके = ज़ोरदार आवाज़

खबीसनि = दुष्टनि

मुर्कदे = खिलंदे

लासानी = बेमिसालु

❖ अभ्यास ❖

सुवालु 1. हेठियनि सुवालनि जा जवाब डियो :-

- (1) सिंधियुनि जो ब्रियनि सां कहिडो वहिंवारु आहे?
- (2) भारत जे आजादीअ में सभिनी खां वडो त्यागु सिंधियुनि खे करिणो पियो, सो कीअं?
- (3) हेमूं कालाणीअ खे छो फासी डिनी वर्ई?
- (4) वीरु हासारामु पमनाणी छाजे करे गोलियुनि जो शिकारु थियो?
- (5) शूर्वीर प्रेम रामचंदाणीअ कीअं पंहिंजी कुर्बानी डिनी?
- (6) रमेश बदिलाणीअ जी शहादत कीअं ऐं किथे थी?

सुवालु 2. हेठियनि सुवालनि जा जवाब हिक सिट में डियो :-

- (1) भारत जे विरहाडे में सिंधियुनि कहिडी कुर्बानी डिनी?
- (2) उड्डेरेलाल कंहिंजे कंध मां किली कढी खेसि सिधो कयो?
- (3) रमेश बदिलाणी कहिडे शहर जो नौजवानु हो?
- (4) इन्दौर जे वीर शहीद जो नालो लिखो।
- (5) किशन मलकाणी कहिडी सरहद ते शहीदु थियो?

सुवालु 3. हेठियनि इस्तलाहनि जी माना लिखी जुमिलनि में कमु आणियो :-

(1) पेरनि ते बीहणु	(2) पाणु मोखणु	(3) जलवो डुखारणु
(4) होशु गुमु करणु	(5) डंद खटा करणु	(6) नेस्तानाबूद करणु
(7) सिरु तिरीअ ते खणणु	(8) मरी मिटिजणु	

